

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ระบบการศึกษาปัจจุบันให้อำนาจห้องสมุดได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งนี้เพราะได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน จากการบรรยายเพียงอย่างเดียว มาใช้การสัมมนา การแสดงความคิดเห็น และการค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นห้องสมุดจึงมีความสำคัญ ในฐานะเป็นแหล่งที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง และสามารถนำข้อมูลจากการค้นคว้าไปแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพต่อการศึกษามากยิ่งขึ้น ห้องสมุดจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งห้องสมุดจำเป็นที่จะต้องรวบรวมและสะสมสรรพวิทยาต่าง ๆ ให้พร้อม ไม่ว่าสรรพวิทยาเหล่านั้นจะปรากฏอยู่ในรูปแบบใด เช่น หนังสือ วารสาร จุลสาร เอกสาร โสตทัศนวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ดังที่ พอล บัค (Buck, 1964: 4265) ผู้อำนวยการหอสมุดมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า คุณภาพทางการศึกษาของสถาบันใด ๆ จะวัดได้จากคุณภาพของห้องสมุด

ในความหลากหลายของสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุด วารสารจัดได้ว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่สำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนเป็นกระดูกสันหลังของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย (Grenfell, 1965: XI) ทั้งนี้เนื่องจากวารสารเป็นสื่อที่เสนอความรู้และความคิดใหม่ ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ของสังคมและของโลก ตลอดจนเป็นสื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ ความถี่ในการจัดพิมพ์วารสารยังทำให้วารสารสามารถเสนอวิทยาการใหม่ ๆ ได้เร็วกว่าหนังสือ และวารสารยังเป็นสิ่งพิมพ์ปฐมภูมิ ซึ่งมีคุณค่ามากในการอ้างอิง เพราะมีข้อมูลและข้อค้นพบที่จำนวนมากกว่าไม่ปรากฏในหนังสือ แต่ปรากฏในวารสาร (Davinson, 1978: 33-34) จากการศึกษาของ พี.อี. เวเซนยี (Vesenyi, 1966: 23) หัวหน้าแผนกวารสารของห้องสมุดวิทยาลัยฮันเตอร์ (Hunter College Library)

ที่กรุงนิวยอร์ก และ เตือนใจ เกียวฮิ (2525 : 4) เกี่ยวกับการใช้วารสารชี้ให้เห็นว่า นิสิต นักศึกษา ต่างหันมาอ่านวารสารกันมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อสันเทศใหม่ ๆ สำหรับการเขียนรายงานการค้นคว้าวิจัย เพื่อเสริมความรู้นอกเหนือหลักสูตร และเพื่อความจรรโลงใจ และจากความสำคัญรวมทั้งคุณค่าของวารสารทำให้วารสารเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ทุกระดับ โดยเฉพาะผู้ใช้ระดับอุดมศึกษา ด้วยเหตุผลนี้ห้องสมุดต่าง ๆ จึงมีการจัดหาและรวบรวมวารสาร ทั้งที่เป็นวารสารฉบับล่วงเวลาและวารสารฉบับปัจจุบันสำหรับให้บริการ

ปัจจุบันมีการผลิตวารสารกันมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการ การพิมพ์วารสารจึงทำได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น จากปี ค.ศ. 1665 ซึ่งวารสารฉบับแรกเริ่มต้นออกจนถึงปัจจุบันมีวารสารพิมพ์เผยแพร่มากกว่า 1 ล้านชื่อ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการพิมพ์วารสารเพิ่มขึ้นจำนวน 10 เท่า ทุก ๆ ครึ่งศตวรรษ (Presser, 1981: 60) และจากหลักฐานการเพิ่มจำนวนการครอบคลุมวารสารที่ได้จาก Ulrich's International Periodicals Directory พบว่า ในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 16 ปี ค.ศ. 1975-1976 มีจำนวนวารสารที่รวบรวมไว้ 57,000 ชื่อ (Ulrich International Periodicals Directory, 1976: VII) และในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 22 ปี ค.ศ. 1983 ปรากฏว่าครอบคลุมจำนวนวารสาร 64,800 ชื่อ (Ulrich's International Periodicals Directory, 1983: IX) ซึ่งเพิ่มจากฉบับพิมพ์ครั้งที่ 16 ถึง 7,800 ชื่อ ในระยะเวลาเพียง 7 ปี

ในขณะที่วารสารเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ราคาของวารสารก็สูงขึ้นตลอดเวลาเช่นเดียวกัน (Presser, 1981: 61) ดังจะเห็นได้จากสถิติที่มีผู้สำรวจไว้เมื่อปี ค.ศ. 1980 พบว่า วารสารมีราคาสูงขึ้นกว่าปีก่อนหน้าดังนี้คือ วารสารของประเทศอังกฤษ มีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 21.5 วารสารของประเทศสหรัฐอเมริกา มีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 7 วารสารของประเทศอื่น ๆ มีราคาสูงขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.7 (Periodicals Prices, 1981: 232) และจากการสำรวจในช่วงทศวรรษ 1970 - 1979 ของ Library Journal พบว่า วารสารทางสังคมศาสตร์มีราคาเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.9 ถึง 18.9 (Presser, 1981: 61) แต่เนื่องจากในปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งต้องประสบกับภาวะเงินงบประมาณจำกัด อัตราการเพิ่มของงบประมาณไม่เป็นสัดส่วน

กับการเพิ่มราคาค่าวารสารและจำนวนวารสาร ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อห้องสมุดในด้าน การจัดหา (Riordan, 1981: 387) การที่จะลดความยุ่งยากให้น้อยลง อาจทำได้โดย ห้องสมุดต้องได้รับเงินงบประมาณเพิ่มขึ้นให้ได้สัดส่วนกับการเพิ่มราคาของวารสาร หรือ ห้องสมุดยกเลิกการบอกรับวารสารบางรายการที่เคยบอกรับ (Swartz, 1977: 171) หรืองดรับวารสารฉบับซ้ำ

ฝ่ายวารสารและเอกสาร สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร - คำลัตรี ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหา จัดเก็บ และบริการวารสารแก่ผู้ใช้ ได้ตระหนัก ถึงคุณค่าและประโยชน์ของวารสาร จึงพยายามที่จะคัดเลือกและจัดหาวารสารให้มีปริมาณ เพียงพอ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด แต่ฝ่ายวารสารและเอกสารต้องประสบ กับปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาด้านงบประมาณ ฝ่ายวารสารและเอกสาร สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารคำลัตรี ได้รับงบประมาณปี 2525 จำนวน 650,000 บาท ใน ปี 2526 และปี 2527 ได้รับจำนวนปีละ 700,000 บาท ซึ่งแต่ละปีได้ใช้งบประมาณ ดังกล่าวในการบอกรับวารสารดังนี้

ปีงบประมาณ	วารสารภาษาไทย	วารสารภาษาต่างประเทศ	รวม
2525	94	352	446
2526	85	341	426
2527	85	341	426

จะเห็นได้ว่า จากปีงบประมาณ 2525-2526 ฝ่ายวารสารและเอกสารได้ งดบอกรับวารสารรวมทั้งสิ้น 20 ชื่อ เป็นวารสารภาษาไทย 9 ชื่อ และวารสารภาษา ต่างประเทศ 11 ชื่อ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ และถึงแม้ว่าจำนวนวารสาร ที่บอกรับจะลดลง แต่งบประมาณวารสารที่ได้รับในปี 2526 และ 2527 ก็ยังคงไม่เพียงพอ ฝ่ายวารสารและเอกสารต้องนำงบประมาณจากฝ่ายอื่น ๆ มาใช้ในการจัดหาวารสารในส่วนที่ เกินกว่างบประมาณที่ได้รับ

2. ปัญหาในด้านการจัดหาวารสาร ในการหยุดบอกรับหรือเลิกรับวารสารชื่อใดชื่อหนึ่ง ฝ่ายวารสารและเอกสาร เคยใช้วิธีทำบัญชีรายชื่อวารสารส่งไปให้อาจารย์และนักวิจัยของสถาบันพิจารณา และตรวจสอบว่าวารสารชื่อใดที่ไม่มีความจำเป็นต่อวงใช้ แต่วิธีการนี้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร บรรณารักษ์จึงต้องดำเนินการเอง โดยให้การหยุดบอกรับขึ้นอยู่กับการสังเกต และดุลยพินิจของบรรณารักษ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ไม่ทราบถึงความต้องการของผู้ใช้ที่แท้จริง

3. ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ถึงแม้ว่าฝ่ายวารสารและเอกสาร จะมีเนื้อที่ในการปฏิบัติงานการให้บริการ และการจัดเก็บวารสารประมาณครึ่งหนึ่งของอาคารชั้นล่างของสำนักบรรณสารการพัฒนาที่ตาม (พัลลี ม้ามณี, สัมภาษณ์) แต่ก็ค่อนข้างแออัดในส่วนของการจัดเก็บวารสารเย็บเล่มที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากวารสารเย็บเล่มภาษาไทยที่ฝ่ายวารสารและเอกสาร ได้จัดเก็บไว้บนชั้นเปิด มีอายุตั้งแต่ 2 ปี ถึง 33 ปี และวารสารเย็บเล่มภาษาต่างประเทศ ที่จัดเก็บไว้บนชั้นเปิดมีอายุตั้งแต่ 2 ปี ถึง 74 ปี ซึ่งจากความคับแคบและแออัดในด้านเนื้อที่จัดเก็บนี้ ฝ่ายวารสารและเอกสารได้พยายามแก้ปัญหาโดยใช้ดุลยพินิจของบรรณารักษ์ ในการแยกวารสารเย็บเล่มที่มีอายุเกินกว่า 10 ปี (เฉพาะชื่อเรื่องซึ่งเนื้อที่จัดเก็บแออัดมาก ไม่สามารถจัดเก็บวารสารเย็บเล่มฉบับใหม่ได้อีก) โดยนำไปเรียงตามลำดับอักษรของชื่อวารสารบนชั้นวางวารสารที่เป็นชั้นปิดซึ่งอยู่ตามชั้นบันไดทางขึ้นลง ระหว่างชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ทางซีกตะวันตก และไม่อนุญาตให้ผู้ใช้ใช้ชั้นใดทางด้านนี้ แต่พบว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้เพราะชั้นวางวารสารเย็บเล่มทั้งที่เป็นชั้นเปิดและชั้นปิด ยังคงแออัดคับแคบเช่นเดิม รวมทั้งบริเวณที่อ่านวารสารก็ยังคับแคบและไม่สามารรถจะขยายออกไปได้อีก

จากการจัดเก็บวารสารเย็บเล่มในระบบชั้นปิด ยังเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดอุปสรรคในการใช้ หรือการเข้าถึงวารสารสำหรับผู้ใช้อีกด้วย กล่าวคือทางฝ่ายวารสารและเอกสาร ไม่อนุญาตให้ผู้ใช้หยิบวารสารเย็บเล่มเหล่านั้นโดยเสรี แต่ได้ทำบัญชีรายชื่อของวารสารเย็บเล่มเหล่านั้นไว้ ให้ผู้ใช้ที่ต้องการได้ตรวจสอบ แล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่หยิบให้ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ผู้ใช้ และในบางครั้งถ้าผู้ใช้หาวารสารชื่อที่ต้องการไม่พบ และไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ก็จะทำให้ไม่มีโอกาสที่จะใช้วารสารเหล่านั้น

จากปัญหาที่ฝ่ายวารสารและเอกสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประสบบ่อย ในขณะนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาถึงการใช้อีวารสารวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศในสำนักบรรณสารการพัฒนา โดยศึกษาจากปริมาณการใช้อายุ และ ประเภทเนื้อหาของวารสารวิชาการที่มีการใช้ เพื่อให้ทราบว่าการใช้อีวารสารวิชาการใดมีการใช้มาก ใช้น้อย หรือไม่มีการใช้ วารสารที่มีการใช้มากเป็นวารสารในช่วงอายุเท่าใด และมีเนื้อหาของเนื้อหาหนักด้านใด ซึ่งผลของการวิจัยคาดว่าจะใช้เป็นแนวทางสำหรับ ประกอบการพิจารณาบอกรับ การหยุดบอกรับ การงดบอกรับวารสารฉบับชั่วคราวหรือการเป็น สมาชิกของวารสารชื่อหนึ่งชื่อใด โดยให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ นอกจากนี้ยังเป็น แนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการคัดเลือกวารสารโดยพิจารณาวารสารชื่อที่มีการใช้น้อยมา จัดเก็บในรูปวัสดุย่อส่วน เพื่อลดปัญหาในด้านอาคารสถานที่และบริเวณจัดเก็บวารสาร รวมทั้งส่งเสริมการให้บริการเพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงตัว เล่มวารสารที่ต้องการใช้ได้สะดวกที่สุด และ มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้อีวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ของผู้ใช้สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมถึงปริมาณ ของการใช้อีวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อายุ และประเภทวิชา ของวารสารที่มีการใช้
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้อีวารสารวิชาการภาษาไทยและวารสารวิชาการภาษา ต่างประเทศของผู้ใช้สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีขอบเขตครอบคลุมการใช้อีวารสารวิชาการ ของผู้ใช้สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้อีวารสารวิชาการ ทั้งที่เป็นวารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งมี จำนวนดังนี้

วารสารวิชาการภาษาไทย	85	ชื่อ
วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ	341	ชื่อ

วารสารวิชาการเหล่านี้เป็นวารสารที่ฝ่ายวารสารและเอกสาร สำนักบรรณสาร การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รับมาล่มาเล่มมอ โดยการเป็นล่มาชิกของ วารสารชื่อนั้น ๆ หรือเสียค่าบอกรับ ซึ่งวารสารเหล่านี้อาจเป็นวารสารที่เย็บเล่มแล้ว เตรียมเย็บเล่มหรือเป็นฉบับป้ลจัน ทั้งนี้การวิจัยไม่ครอบคลุมถึงวารสารดรรชนี วารสาร ล่าระสังเขป และวารสารที่เป็นบรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ทั้งฉบับ เนื่องจากเป็นวารสาร อ้างอิงและห้องล่มุดค่าเป็นตอ้งบอกรับอยู่แล้ว โดยจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังวันล่สุดท้ายของการลงทะเบียนหลังกำหนด การเพิ่มวิชาเรียน การล่เปลี่ยนวิชาเรียน และการเพิกถอน 3 วัน คือ ตั้งแต่วันล่จันทร์ที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 ถึงวันล่เสาร์ที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2527 เว้นวันอาทิตย์ตั้งแต่เวลา 7.45 น. ถึง 17.30 น. เป็นเวลา 18 วัน

ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังวันล่สุดท้ายของการเพิกถอนรธรรมดา การ ล่เปลี่ยนฐานะวิชาเรียน 10 วัน คือ ตั้งแต่วันล่จันทร์ที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2527 ถึงวันล่เสาร์ที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2527 เว้นวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 7.45 น. ถึง 17.30 น. เป็นเวลา 18 วัน

สำหรับช่วงเวลาการเก็บข้อมูลการใช้วารสารในแต่ละวันจะเก็บห่างกันทุก 2 ชั่วโมง ในเวลาดังนี้คือ 10.00 น. 12.00 น. 14.00 น. 16.00 น. ยกเว้น ในช่วง ล่สุดท้ายจะเว้นระยะห่างกันเพียง 1 ชั่วโมง คือ จะเก็บข้อมูลในเวลา 17.00 น. ทั้งนี้ เนื่องมาจากในวันล่จันทร์ถึงวันล่ศุกร์ สำนักบรรณสารการพัฒนาเปิดให้บริการระหว่างเวลา 7.45 น. - 17.30 น. ซึ่งผู้วิจัยจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงล่สุดท้ายให้ล่เร็วเรียบร้อย ภายในเวลา 30 นาที ก่อนที่สำนักบรรณสารการพัฒนาจะปิดทำการ สำหรับวันล่เสาร์ซึ่ง สำนักฯ เปิดให้บริการระหว่างเวลา 8.00 น. - 15.00 น. ช่วงเวลาการเก็บข้อมูลจะเป็นดังนี้คือ 10.00 น. 12.00 น. และ 14.00 น.

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการเก็บข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาต่างประเทศภายในสำนักบรรณสาร การพัฒนา จะพิจารณาจากวารสารที่ผู้ใช้วางไว้ตามที่ต่าง ๆ ภายในห้องอ่านวารสารและเอกสาร ยกเว้น บนชั้นวางวารสาร ทั้งนี้ผู้วิจัยจะสังเกตว่า ผู้ใช้วารสารมีวัตถุประสงค์ในการใช้อ้อย่างแท้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่า "ใช้วารสารนั้นจริง" และ "ไม่ได้ใช้วารสารนั้นจริง" ทั้งนี้ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้หนังสือของจรรยา ไพโรจน์กุล (2525 : 73) จากงานวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่ยืมออกกับประเภทของหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย" ประกอบในการพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ในการใช้วารสารดังกล่าว สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ในการใช้วารสารและไม่ใช้วารสารสรุปได้ดังนี้

หลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่า "ใช้วารสารนั้นจริง" คือ

1. การที่ผู้ใช้หยิบวารสารจากชั้นวางวารสาร มาอ่านที่โต๊ะหรือที่นั่งอ่าน โดยเปิดดูวารสารนั้น ๆ ตั้งแต่หน้าแรก ด้วยความสนใจที่จะใช้วารสารนั้น
2. ผู้ใช้เปิดดูหน้าสารบัญ แล้วพลิกอ่านบางบทความ
3. ผู้ใช้เปิดดูรูปภาพ แล้วใช้เวลาในการพิจารณารูปภาพนั้น ๆ อย่างใช้เวลา
4. ผู้ใช้คัดลอกข้อความจากบทความ หรือย่อบทความตอนใดตอนหนึ่งจากวารสารนั้น

หลักเกณฑ์การพิจารณาพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ถือว่า "ไม่ได้ใช้วารสารนั้นจริง"

คือ

1. การที่ผู้ใช้หยิบวารสารจากชั้นวางวารสารมาเปิดดูหรืออ่าน แล้วเก็บขึ้นชั้นวางวารสารด้วยตนเอง
2. ผู้ใช้เปิดดูวารสารอย่างผิวผ่าน ๆ โดยไม่หยุดอ่านส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้ววางวารสารไว้บนโต๊ะ หรือที่นั่งอ่าน โดยไม่เปิดดูอีก.

2. การใช้วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศแต่ละฉบับ ซึ่งผู้ใช้ได้ "ใช้วารสารนั้นจริง" ถือว่าเป็นการใช้วารสาร 1 ครั้ง โดยพิจารณาให้คะแนน

1 คะแนน ต่อการไ้ 1 ครั้ง สำหรับวารสารเ็บเล่มแล้วหรือยังไม่เ็บเล่ม ที่พิมพ์คาบ
 เกี่ยวกัน 2 ปี ให้คะแนนการไ้วารสารโดยแยกตามปีพิมพ์ ปีพิมพ์ละ 0.5 คะแนน ต่อการ
 ไ้ 1 ครั้ง

ลุ่มมาตรฐาน

1. วารสารวิชาการภาษาไทยที่มีความถี่ของการไ้สูงถึงร้อยละ 80 มีจำนวน
 ประมาณร้อยละ 20 ของจำนวนวารสารวิชาการภาษาไทยในห้องสมุด (85 ชื่อเรื่อง)
2. วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีความถี่ของการไ้สูงถึงร้อยละ 80 มี
 จำนวนประมาณร้อยละ 20 ของจำนวนวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในห้องสมุด
 (341 ชื่อเรื่อง)
3. รายชื่อวารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีการไ้ภายใน
 ห้องสมุดมีความสัมพันธ์กันทั้ง 2 ย่วงเวลาของการศึกษา
4. วารสารวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศที่มีการไ้มาก จะมี
 อายุไม่เกิน 6 ปี
5. วารสารวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหาวิชาทางด้าน
 รัฐประศาสนศาสตร์ มีการไ้มากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทั้งภาษาไทย
 และภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
2. จัดทำบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
 โดยใช้บัตรขนาด 5 X 8 นิ้ว บัตรบันทึกข้อมูล 1 บัตร ทำสำหรับวารสารวิชาการที่อยู่ใน
 ขอบเขตของการวิจัย 1 ชื่อ แต่ในกรณีที่วารสารวิชาการบางชื่อมีจำนวนปีพิมพ์มากกว่า
 จะบรรจุได้หมดใน 1 บัตร จะไ้บัตรมากกว่า 1 บัตร สำหรับวารสารชื่อนั้น ๆ รายละเอียด
 ของบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการแต่ละชื่อประกอบด้วยชื่อวารสาร ปีพิมพ์ และ
 ประเภทเนื้อหาวิชา (ดูภาคผนวก ก.) แล้วนำบัตรบันทึกข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ลงชื่อวารสารที่อยู่
 ในขอบเขตของการวิจัยเรียบร้อยแล้ว มาเรียงตามลำดับอักษรชื่อวารสาร โดยแยกเป็น
 วารสารวิชาการภาษาไทย 1 ชุด และวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ 1 ชุด

3. สํารวจและสังเกตพฤติกรรมการใช้วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทในสํานักบรรณสารการพัฒนา โดยผู้วิจัยทำร่วมกับผู้ช่วยวิจัย 4 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2 คน และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของฝ่ายวารสารและเอกสาร สํานักบรรณสารการพัฒนาอีก 2 คน

4. เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารด้วยวิธีการ 2 วิธี คือ

4.1 เก็บข้อมูลการใช้วารสารวิชาการภายในสํานักบรรณสารการพัฒนา เป็นการเก็บข้อมูลการใช้วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เฉพาะชื่อเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย โดยพิจารณาจากวารสารที่ผู้ใช้วางไว้ตามที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากบนชั้นวางวารสาร ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาพฤติกรรมการใช้วารสารของผู้ใช้แต่ละคนประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้โดยแจ้งให้ผู้ใช้วารสารเล็ริล เรียบร้อยแล้ว ให้นำวารสารเหล่านั้นมาวางไว้ที่โต๊ะอ่าน เพื่อผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมวารสารเหล่านั้นมาขีดค่าคะแนนลงในบัตรบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ วารสารวิชาการภาษาไทยขีดค่าคะแนนลงในบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการภาษาไทย และวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศขีดค่าคะแนนลงในบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ แล้วจึงนำวารสารเหล่านั้นเก็บขึ้นชั้นให้เรียบร้อย การเก็บข้อมูลวิธีนี้ทำทุกวันตามช่วงเวลาที่ได้กำหนดไว้

4.2 เก็บข้อมูลจากการยืม-คืนวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ปรากฏในแบบฟอร์มขอรับบริการจากฝ่ายวารสารและเอกสาร ซึ่งบันทึกข้อมูลการยืมที่ปรากฏในแบบฟอร์มดังกล่าว ประกอบด้วยชื่อผู้ยืม วันเดือนปีที่ยืม คณะชั้นปี ชื่อวารสาร ปีของวารสาร ปีพิมพ์ของวารสาร ชื่อผู้ให้ยืม กำหนดเวลาการส่งคืนวารสาร (ภาคผนวก ข.) นำข้อมูลเกี่ยวกับชื่อวารสาร และปีพิมพ์ของวารสารมาขีดค่าคะแนนในบัตรบันทึกข้อมูลที่ทําไว้ วารสารวิชาการภาษาไทยขีดค่าคะแนนในบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการภาษาไทย และวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศขีดค่าคะแนนในบัตรบันทึกข้อมูลสำหรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีนี้ทำทุกวันในช่วงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลัง 1 วัน

5. วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล โดยวิธีทางสถิติดังนี้คือ

5.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับที่ โดยใช้สูตร

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

5.2 หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพการใช้วารสารวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศของผู้ใช้สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมถึงปริมาณการใช้วารสาร อายุ และประเภทเนื้อหาของวารสารที่มีการใช้

2. ผลการวิจัย จะใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาคัดเลือกและจัดหาวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการใช้ของผู้ใช้มากที่สุด สำหรับวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศชื่อที่ไม่มีการใช้ห้องสมุดอาจพิจารณายกเลิกการบอกรับ หรือการเป็นสมาชิกวารสารชื่อนั้น ๆ ได้ รวมทั้งจัดหาวารสารชื่อใหม่ ๆ ที่มีผู้ต้องการใช้เพิ่มเติม เพื่อให้ห้องสมุดสามารถเข้าถึงงบประมาณวารสารได้อย่างคุ้มค่า

3. ผลของการวิจัย จะเป็นแนวทางในการพิจารณาการคัดเลือกวารสารให้เหมาะสมกับสภาพการใช้ เพื่อให้ผู้ใช้ใช้วารสารได้สะดวกและรวดเร็ว และยังช่วยให้ห้องสมุดดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

คำนิยามในการวิจัย

การใช้วารสารวิชาการภายในสำนักบรรณสารการพัฒนา หมายถึง การใช้วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยพิจารณาจากวารสารวิชาการที่มีผู้นำออกจากชั้นวารสาร เพื่อวัตถุประสงค์ประสงค์ในการใช้อย่างแท้จริง

การยืม-คืนวารสารวิชาการ หมายถึง การยืม-คืนวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ออกไปนอกสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประเภทเนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาสาระของวารสารวิชาการทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ แต่ละชื่อซึ่งอยู่ในขอบเขตของการวิจัย โดยจำแนกเนื้อหาวิชาของวารสารเหล่านั้นตามระบบการจัดหมู่หนังสือหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

วารสารวิชาการ หมายถึง วารสารที่ตีพิมพ์บทความทางวิชาการโดยเฉพาะ เช่น วารสารห้องสมุด American Economic Review เป็นต้น รวมถึงวารสารที่ตีพิมพ์ บทความกึ่งวิชาการ เช่น แม่และเด็ก บ้านและสวน อนุสาร อสท. หรือ Time

วารสารวิชาการของฝ่ายวารสารและเอกสาร หมายถึง วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่ฝ่ายวารสารและเอกสาร สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รับอย่างสม่ำเสมอโดยการเป็นสมาชิกของวารสารชื่อนั้น ๆ หรือเสียค่าบอกรับ ซึ่งวารสารนี้อาจเป็นวารสารที่เียบเล่มแล้ว เตรียมเียบเล่ม หรือเป็นฉบับปัจจุบัน แล้วนำออกบริการโดยจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อเรื่องของวารสารบนชั้นวางวารสารทั้งในระบบชั้นเปิดและระบบชั้นปิด

วารสารวิชาการในระบบชั้นปิด หมายถึง วารสารวิชาการฉบับเียบเล่ม ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศบางชื่อเรื่องที่มีอายุเกิน 10 ปี ที่นำไปจัดเก็บไว้บนชั้นวางวารสารซึ่งอยู่ตามบันไดทางขึ้นลง ระหว่างชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ทางซีกตะวันตก ผู้ที่ต้องการใช้วารสารวิชาการดังกล่าวจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่หยิบให้

วารสารวิชาการในระบบชั้นเปิด หมายถึง วารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งที่เป็นฉบับปลีกและเียบเล่มแล้ว ซึ่งจัดเรียงตามลำดับอักษรของชื่อวารสารบนชั้นวางวารสาร ผู้ใช้สามารถหยิบใช้ได้โดยเสรี

อายุของวารสารวิชาการ หมายถึง อายุของวารสารวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีผู้ใช้ โดยกำหนดให้วารสารฉบับปัจจุบันมีอายุ 0 ปี และนับอายุของวารสารย้อนหลังจากปัจจุบันลงไปเป็น 1, 2, 3 ปี ตามลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วารสารทั้งของไทยและต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวารสารและการใช้วารสารในประเทศไทย ได้มีผู้ศึกษาวิจัยดังนี้คือ

ในปี พ.ศ. 2518 อารีย์ รังสิโยภาส์ (2518 : 60-65, 167) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้วารสารภาษาไทยประกอบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแล่น โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากอาจารย์และนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแล่น ปีการศึกษา 2517 จำนวน 1,200 คน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการให้บริการทางด้านวารสาร

ต่อมาปี พ.ศ. 2525 เตือนใจ เกียวฮิ (2525 : 120-124) ได้ศึกษาการใช้วารสารวิชาการของนักศึกษาวิทยาลัยครูกำแพงเพชร โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา จำนวน 500 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการให้บริการทางด้านวารสารของห้องสมุด

และในปีเดียวกันนี้ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน (2525 : 165-178) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้วารสารภาษาต่างประเทศในห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะวารสารภาษาต่างประเทศ ที่ห้องสมุดได้รับอย่างสม่ำเสมอ จากการเป็นสมาชิกวารสารชื่อนั้น ๆ โดยเสียค่าบริการ หรือได้รับอนินทนาการ หรือได้รับด้วยการแลกเปลี่ยน โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารภายในห้องสมุด ทั้งที่จัดบริการในระบบชั้นเปิดและระบบชั้นปิด รวมทั้งการยืม และการยืมระหว่างห้องสมุด ซึ่งแบ่งช่วงเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 14 วัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ จำนวน 474 ชื่อ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยนี้มาเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการจัดหาและให้บริการ ตลอดจนการจัดเก็บวารสารภาษาต่างประเทศของห้องสมุด.

ปี พ.ศ. 2527 นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ (2527 : 57-141) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาการใช้เฉพาะวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ ที่ห้องสมุดได้รับมาจากการเป็นสมาชิก และเสียค่าบริการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารภายในห้องสมุด

ทั้งที่จัดบริการในระบบชั้นเปิดและระบบชั้นปิด รวมทั้งการยืมวารสารออกไปใช้นอกห้องสมุด และการยืมวารสารเพื่อถ่ายเอกสาร ในภาคปลายปีการศึกษา 2527 โดยแบ่งระยะเวลา การวิจัยออกเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 15 วัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ วารสารวิชาการ ภาษาต่างประเทศ จำนวน 367 ชื่อเรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยนี้มา เป็นแนวทาง สำหรับสำนักหอสมุดในการจัดหาและจัดเก็บวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านปริมาณการใช้วารสาร

จากผลการวิจัยของ อารีย์ รังสิโยภาส์ พบว่า วารสารที่มีทั้งหมดในห้องสมุด 129 ชื่อ เป็นวารสารที่มีการใช้มากที่สุด จำนวน 49 ชื่อ และผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน สรุปได้ว่า วารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 152 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 32.07 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย (474 ชื่อ) วารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 178 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.55 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกัน มีจำนวน 206 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 43.46 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีวารสารเพียงร้อยละ 10.13 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้ คิดเป็นร้อยละ 80.17 ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีวารสารเพียงร้อยละ 11.18 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้ คิดเป็นร้อยละ 80.26 และในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกันพบว่า มีวารสารเพียงร้อยละ 11.06 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.14 และ ยังพบอีกว่า วารสาร 30 ชื่อแรก ที่มีความถี่ของการใช้มากในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วง มีความสัมพันธ์กัน ส่วนผลการวิจัยของ นภา สัจจะพิทักษ์สินธุ์ พบว่า แตกต่างจากผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน ในด้านปริมาณของวารสารที่มีการใช้ กล่าวคือ วารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีจำนวน 248 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 67.57 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย (367 ชื่อ) ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีจำนวน 216 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 58.86 และวารสารที่มีการใช้ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกัน มีจำนวน 290 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.02 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 มีวารสารเพียงร้อยละ 17.44 ของวารสารที่อยู่ใน

ขอบเขตของการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้ คิดเป็นร้อยละ 80.34 ในช่วงการวิจัยช่วงที่ 2 มีวารสารเพียงร้อยละ 16.89 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้ คิดเป็นร้อยละ 80.88 และในช่วงการวิจัยช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 รวมกันพบว่า มีวารสารเพียงร้อยละ 20.71 ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยที่มีความถี่ของการใช้ คิดเป็นร้อยละ 80.25 และยังพบอีกว่า วารสาร 30 ชื่อแรก ที่มีความถี่ของการใช้มากในช่วงการวิจัยทั้ง 2 ช่วง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

2. ด้านประเภทเนื้อหาของวารสารที่มีผู้ใช้มาก

ผลการวิจัยของ อารีย์ รังสิโยภาส พบว่า วารสารวิชาการที่มีผู้ใช้มากมี เนื้อหาวิชาในด้านวิชาการศึกษา ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ตามลำดับ และผลการวิจัยของ เตือนใจ เกียววิ ลสรุปได้ว่า วารสารที่มีประเภทเนื้อหาวิชาทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีผู้ใช้มากที่สุด ส่วนผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน พบว่า วารสารทางด้านเศรษฐศาสตร์และพาณิชยศาสตร์ มีผู้ใช้มากที่สุด และวารสารทางด้านกฎหมายมีการใช้น้อยที่สุดในขณะที่ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ พบว่า วารสารที่มีการใช้มากที่สุด คือ วารสารทางด้านวิชาการเกษตร

3. ด้านอายุของวารสารที่มีการใช้

จากผลการวิจัยของ รุ่งทิพย์ ห่อวโนทยาน และ นภา สัจจะพิทักษ์จิตต์ พบว่า อายุของวารสารที่มีการใช้มากที่สุด คือ วารสารที่มีอายุระหว่าง 0-5 ปี

นอกเหนือจากงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีงานวิจัยของ สุภาภรณ์ สังข์ศรี (2522: 116) ซึ่งได้สำรวจการใช้บริการสำนักบรรณสารการพัฒนา ของ นักศึกษาลำปางบูรพาวิทยาลัยบริหารศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2522 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับฝ่ายวารสารและเอกสาร สำนักบรรณสารการพัฒนา ลสรุปได้ว่ามีผู้ใช้วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ มากคิดเป็นร้อยละ 78 ของจำนวนผู้ใช้ห้องสมุด แต่ในขณะที่เดียวกันฝ่ายวารสารและเอกสาร ก็มีวารสารและหนังสือพิมพ์จำนวนน้อย และไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้วารสาร พบว่า มีผู้
ศึกษาวารสารดังนี้

ในปี ค.ศ. 1965 วิกเตอร์ เอ. เบซิล และ เรซินัลด์ ดับเบิลยู. สมิธ (Basile and Smith, 1970: 81-86) ได้ทำการศึกษาการใช้วารสารในห้องปฏิบัติการไวเออร์ (Wyeth Laboratories) เมืองพิลลาเดลเฟีย รัฐเพนซิลวาเนีย เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการคัดเก็บวารสารให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่คัดเก็บวารสารของห้องสมุด และความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบฟอร์มการขอถ่ายสำเนาวารสารระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 1965 รวมเวลา 1 ปี

ในปี ค.ศ. 1967 โจแอน เอ็ม. ซี. สมิธ (Smith, 1970: 65-67) ได้ศึกษาการใช้วารสารในห้องสมุดแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลเด็ก ที่มิชิแกน (The medical Library of the children's hospital of Michigan) เพื่อประโยชน์ในการบริหารและดำเนินงานวารสารของห้องสมุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัตรยืม-คืนวารสารและการใช้วารสารภายในห้องสมุด ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 1967 ถึงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 1968 รวมเวลา 6 เดือน

ในปี ค.ศ. 1972 ไตแอน ซี. แลงลอยล์ และ สิ้นน์ วี. วันชูลซ์ (Langlois and Vonschulz, 1973: 239-244) ได้ศึกษาการใช้วารสารภายในห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกและจัดหาวารสารทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของห้องสมุดอาร์. อี. กิบสัน (R. E. Gibson Library) มหาวิทยาลัยจอร์เจีย ออเบิร์น โดยรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารภายในห้องสมุด สำหรับการเก็บข้อมูลวารสารฉบับปัจจุบันรวบรวมจากแบบฟอร์มที่ห้องสมุดทำขึ้น และปะติดอยู่ที่ปกของวารสารแต่ละฉบับ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ทำเครื่องหมายถูก (✓) ซึ่งเครื่องหมายถูก (✓) 1 เครื่องหมาย หมายถึง วารสารฉบับนั้น ๆ มีการใช้ 1 ครั้ง ส่วนการรวบรวมข้อมูลการใช้วารสารฉบับย้อนหลังที่เย็บเล่มแล้วและยังไม่ได้เย็บเล่ม จะรวบรวมจากวารสารที่ผู้ใช้นำมาใช้ แล้วเจ้าหน้าที่รวบรวมเพื่อเก็บขึ้นชั้นวางวารสารอีกครั้งหนึ่ง งานวิจัยนี้มีวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยจำนวน 500 ชื่อเรื่อง

ในปีเดียวกันนี้ พาเมลา ทิบเบตส์ (Tibbetts, 1974: 37-48) ได้ศึกษาถึงการใช้วารสารภายในห้องสมุดชีวแพทย์ (Bio-Medical Library) มหาวิทยาลัยมินเนโซตา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปรับปรุงบริการด้านวารสาร โดย

010783

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้วารสารภายในห้องสมุด ซึ่งแบ่งช่วงเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 5 วัน กล่าวคือ ช่วงการเก็บข้อมูลช่วงที่ 1 เริ่มระหว่างวันที่ 4 เมษายน ถึง วันที่ 7 เมษายน และวันที่ 10 เมษายน ค.ศ.1972 ช่วงเก็บข้อมูลช่วงที่ 2 เริ่มระหว่างวันที่ 24 เมษายน ถึง วันที่ 28 เมษายน ค.ศ.1972 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเวลาเข้า 1 ครั้ง และเวลาบ่าย 1 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 1975 บาร์บารา ฟริค โชลแมน และ รุธ ฮี. อฮัล (Schloman and Ahl, 1979: 377-383) ได้ศึกษาการใช้วารสารของห้องสมุดชีวเคมี (Bio-Chemistry Library) มหาวิทยาลัยเพอร์ดู (Purdue University) เมืองเวสต์ลาฟาแยต (West Lafayette) มลรัฐอินดีแอนา เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดเก็บวารสารให้สอดคล้องกับเนื้อหาห้องสมุด และความต้องการของผู้ใช้ โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากรายชื่อวารสารที่ห้องสมุดมีอยู่ทั้งหมด 89 ชื่อเรื่อง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณาจารย์ 26 คน และนักศึกษาระดับปริญญาโท 54 คน รวมคิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ในปี ค.ศ. 1976 แมคคีฮัน ซี. แมคคีฮัน (Mckeehan, 1977: 388-390) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวารสารเพื่อหาวิธีการคัดวารสารที่ไม่ต้องการออก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดหาวารสารเข้าห้องสมุดให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มีจำกัด การวิจัยนี้ทำที่ห้องสมุดสารานุกรม ซึ่ง เป็นห้องสมุดทรัพยากรของโครงการห้องสมุดแพทยศาสตร์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ (Resource Library for the Southeastern Regional Medical Library Program) ซึ่งตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เซาท์แคโรไลนา (The Medical University of South Carolina) โดยสำรวจข้อมูลจากการยืมและยืมระหว่างห้องสมุด การบอกรับวารสาร (โดยสำรวจว่าห้องสมุดที่เป็นสมาชิกของโครงการฯ บอกรับเป็นสมาชิกวารสารชื่อหนึ่ง ๆ จำนวนกี่แห่ง) และจากแบบสอบถาม งานวิจัยนี้มีวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย 362 ชื่อ

ในปี ค.ศ. 1979 มาร์ติน กอร์ดอน (Gordon, 1982: 63-93) ได้ศึกษาการใช้วารสารทั่วไปและวารสารในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ห้องสมุดแฟคเคนทาล (The Fackenthal Library) วิทยาลัยแฟรงคลิน และมาร์แชล

(Franklin & Marshall College) เป็นเวลา 1 ปี เพื่อประโยชน์ในการจัดทำ
 ธรรมนูญวารสาร การรวบรวมบรรณานุกรมและการจัดเก็บวารสารให้สอดคล้องกับ
 ต้องการของผู้ใช้ โดยในแต่ละเดือนจะมีการบันทึกปริมาณการใช้วารสารแต่ละชื่อลงใน
 บัญชีรายชื่อวารสารที่ได้จัดทำขึ้น และในเดือนสุดท้ายของการเก็บข้อมูลได้บรรจุข้อมูลที่เก็บ
 รวบรวมได้ทั้งหมดลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์จัดอันดับการใช้
 วารสารแต่ละชื่อ แล้วพิมพ์ข้อมูลดังกล่าวออกมา งานวิจัยนี้มีจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขต
 ของการวิจัย 1,600 ชื่อ

ในปีเดียวกันนี้ เอล. เวล (Weil, 1979: 182-189) ได้ทำการศึกษาการใช้วารสารที่ห้องสมุดศูนย์วิจัย นิวเคลียร์ โซเรก (The Soreq Nuclear Research Center) เมืองเยฟนี (Yavne) ประเทศอิสราเอล เพื่อประโยชน์ในการจัดหาวารสารให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับ ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้ภายในห้องสมุด จากแบบสอบถาม แบบฟอร์มการขอถ่ายสำเนาวารสาร การยืมและการยืมระหว่างห้องสมุด ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1977 รวม 3 เดือน มีวารสารอยู่ในขอบเขตของการวิจัย 444 ชื่อ

ในปี ค.ศ. 1981 พอล เจ. เรียร์แดน และ นิล โรร์ เจอร์เดท (Riordan and Gjerdet, 1981: 387-391) ได้ทำการศึกษาการใช้วารสารที่ห้องสมุดคณะทันต-แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเบอร์เจน (The University of Bergen) ประเทศนอร์เวย์ เพื่อประโยชน์ในการจัดหา การให้บริการ และการจัดเก็บวารสาร ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการยืมวารสาร แบบฟอร์มการขอถ่ายสำเนาวารสาร และการใช้วารสารภายในห้องสมุด ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1980 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1981 รวม 1 ปี มีวารสารอยู่ในขอบเขตของการวิจัย จำนวน 185 ชื่อ

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลของการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. ด้านปริมาณการใช้วารสาร

จากการวิจัยของเรียร์แดน และเจอร์เดท พบว่า วารสารจำนวน 119 ชื่อ จากวารสารทั้งหมด 185 ชื่อ มีการใช้จำนวน 2,242 ครั้ง และในจำนวนดังกล่าว พบว่าวารสาร 12 ชื่อ มีการใช้สูงถึงร้อยละ 50 ของการใช้ทั้งหมด สำหรับกับเบทส์ พบว่า ใน

ช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 1 วารสารจำนวน 269 ชื่อ มีการใช้จำนวน 727 ครั้ง และในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงที่ 2 วารสารจำนวน 209 ชื่อ มีการใช้จำนวน 533 ครั้ง นอกจากนี้ ยังพบว่า วารสาร 30 ชื่อแรก ที่มีความถี่ของการใช้มากในช่วงการเก็บข้อมูลทั้ง 2 ช่วง มีความสัมพันธ์กัน ส่วนผลการวิจัยของ เบซิล และสมิธ ปรากฏว่า วารสารจำนวน 43 ชื่อ จากวารสารในระบบขึ้นปิดทั้งหมด 144 ชื่อ มีการขอใช้บริการถ่ายสำเนาวารสารสูงถึงร้อยละ 90.5 และมีวารสารจำนวน 37 ชื่อ ที่ไม่มีการขอใช้นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารในระบบขึ้นเปิดจำนวน 244 ชื่อ จากจำนวนวารสารทั้งหมด 600 ชื่อ เท่านั้น ที่มีการใช้ในงานวิจัยของเวล พบว่า วารสารจำนวน 444 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย มีการใช้จำนวน 7,594 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 97.8 ของการใช้ทั้งหมด ซึ่งวารสารแต่ละชื่อมีการใช้โดยเฉลี่ย 5-7 ครั้ง ผลการวิจัยของกอร์ดอน ปรากฏว่า วารสารร้อยละ 58.3ของวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย มีการใช้โดยเฉลี่ย 1 ครั้ง และในเดือนพฤศจิกายนมีการใช้วารสารมากที่สุดถึงร้อยละ 16.4 ของปริมาณการใช้ทั้งหมด ในขณะที่เดือนกรกฎาคมมีการใช้วารสารน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.8 นอกจากนี้ยังพบว่าวารสารที่มีการใช้มากเป็นวารสารฉบับย้อนหลังซึ่งมีการใช้มากถึงร้อยละ 77.1 ของการใช้ทั้งหมด สำหรับแลงลอยส์และวันชูลซ์ ได้สรุปผลงานวิจัยว่า วารสารจำนวน 49 ชื่อ หรือร้อยละ 9.6 ของจำนวนวารสารที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย (500 ชื่อ) ไม่มีการใช้ และ แมคคัสแอน ได้พบว่า วารสารทั้งหมดที่มีในห้องสมุดจำนวน 2,300 ชื่อ เป็นวารสารที่มีผู้ใช้น้อย จำนวน 363 ชื่อ และวารสารจำนวน 146 ชื่อ ไม่มีการใช้เลย

2. ด้านประเภทเนื้อหาวิชาของวารสารที่มีผู้ใช้มาก

จากผลงานวิจัยของเบซิลและสมิธ พบว่า วารสารที่มีผู้ใช้มากที่สุดเป็นวารสารทางด้านชีวเคมี ในขณะที่กิบเบทส์ พบว่า วารสารทางด้านพยาบาลศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีผู้ใช้มากที่สุด สำหรับผลการวิจัยของเรียร์แดนและเจอร์เตท ปรากฏว่า วารสารทางด้านทันตกรรมทั่วไปมีการใช้มากกว่าวารสารทันตกรรมเฉพาะด้าน และวารสารทางด้านทันตกรรมการศัลยกรรม มีการใช้น้อยที่สุด นอกจากนี้ ผลการวิจัยของกอร์ดอน พบว่า วารสารที่มีเนื้อหาทั่ว ๆ ไป และวารสารทางด้านสังคมศาสตร์มีการใช้มากกว่าวารสารทางด้านมนุษยศาสตร์ และวารสารที่เน้นทางด้านทฤษฎีมีผู้ใช้น้อยกว่าวารสารที่ไม่เน้นทางด้านทฤษฎี

3. ด้านอายุของวารสารที่มีการใช้

ผลการวิจัยของสมิธ ของกิบเบทส์ และของโพลแมนและอาห์ล ปรากฏตรงกันว่าวารสารที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี มีการใช้มากที่สุด ซึ่งกิบเบทส์พบว่า มีการใช้มากถึงร้อยละ 58 ของการใช้ทั้งหมด แต่เรย์รด์แดนและเจอร์เดท ได้สรุปผลการวิจัยว่า วารสารที่มีการใช้บ่อยที่สุด มีอายุโดยเฉลี่ย 5.8 ปี ในขณะที่โพลแมนและอาห์ล พบว่า วารสารที่มีการใช้ประมาณร้อยละ 48 ของการใช้ทั้งหมด เป็นวารสารที่มีอายุ 6 ปี นอกจากนี้ สมิธยังพบอีกว่า ร้อยละ 95 ของวารสารที่มีการใช้ทั้งหมดมีอายุไม่เกิน 15 ปี สำหรับวารสารที่มีอายุเกินกว่า 15 ปี มีการใช้น้อยเพียงร้อยละ 5 ของการใช้ทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของโพลแมนและอาห์ล ซึ่งพบว่าวารสารที่มีอายุเกินกว่า 15 ปี มีการใช้ถึงร้อยละ 22 ของการใช้ทั้งหมด

4. ด้านภาษาของวารสารที่มีการใช้

จากผลการวิจัยของเรย์รด์แดนและเจอร์เดท พบว่า วารสารภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษมีการพิมพ์ออกนอกระบบร้อยละ 22 ของการพิมพ์ทั้งหมด ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับความถี่ของการพิมพ์ได้ดังนี้คือ วารสารภาษาสแกนดิเนเวีย เวียดนาม เยอรมัน วารสารภาษาฝรั่งเศส และวารสารภาษารัสเซีย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วารสารทั้งของไทยและของต่างประเทศ สามารถสรุปผลการวิจัย ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ ในด้านปริมาณการใช้วารสารพบว่า วารสารที่มีอยู่ในห้องสมุดเฉพาะมีการใช้มากกว่าวารสารที่มีอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย สำหรับประเภทเนื้อหาของวารสารที่มีการใช้มากนั้นมักจะสอดคล้องกับสาขาวิชาที่ห้องสมุดให้บริการ กล่าวคือ วารสารที่มีเนื้อหาวิชาด้านวิชาการ เกษตร มีการใช้มากในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วารสารที่มีเนื้อหาวิชาด้านชีวเคมี มีการใช้มากในห้องสมุดชีวเคมี มหาวิทยาลัยเปอร์ดู เป็นต้น และจากผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า วารสารในทุกสาขาวิชาที่มีการใช้สูงสุดในช่วงเวลา 6 ปี ส่วนวารสารที่มีอายุมากขึ้นจะมีการใช้น้อยลงตามลำดับ

จากการวิจัยทั้งของไทยและของต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น มีข้อที่น่าสังเกตว่า มักจะมีการนำผลของการวิจัยไปใช้โดยมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เพื่อนำผลมา เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการบริหารและดำเนินงานวารสารของห้องสมุด ซึ่งได้แก่ การคัดเลือก และจัดทรวารสารของห้องสมุดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ และนำผล มาปรับปรุงการให้บริการด้านวารสารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนนำผล มาปรับปรุงการคัดเลือกวารสารให้สอดคล้องกับเนื้อที่คัดเลือกวารสารของห้องสมุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย